

Załącznik
do uchwały nr III/7/10
Rady Gminy Narew
z dnia 22 grudnia 2010 roku

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI WAŚKI NA LATA 2010-2020

Gmina Narew

GRUDZIEŃ 2010

SPIS TREŚCI:

1. Wstęp.....	3
2. Charakterystyka miejscowości.....	5
2.1. Położenie.....	5
2.2. Rys historyczny.....	6
2.3. Zabytki i miejsca pamięci.....	6
2.4. Demografia.....	7
2.5. Podmioty gospodarcze.....	8
2.6. Rolnictwo.....	9
2.7. Rynek pracy i bezrobocie.....	10
2.8. Środowisko naturalne.....	11
2.9. Infrastruktura techniczna.....	12
2.10. Infrastruktura społeczna.....	15
2.11. Atrakcje turystyczne.....	16
2.12. Obszar o szczególnym znaczeniu.....	17
3. Analiza zasobów miejscowości.....	18
4. Analiza mocnych i słabych stron miejscowości.....	20
5. Priorytety rozwoju miejscowości.....	22
6. Zadania planowane do realizacji na lata 2010-2017.....	23
6.1. Charakterystyka planowanych inwestycji.....	23
6.2. Źródła finansowania inwestycji.....	25
6.3. Harmonogram realizacji inwestycji.....	26
7. Zakończenie.....	27
8. Bibliografia.....	28

1. WSTĘP

Plan Odnowy Miejscowości jest dokumentem planowania strategicznego, określający zasoby, kierunki rozwoju wsi i działania, które należałoby realizować w celu zmniejszenia dysproporcji i różnic w poziomie rozwoju w stosunku do terenów miejskich. Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej rozwój obszarów wiejskich stanowi jedno z kluczowych wyzwań stojących przed samorządem lokalnym. Głównym instrumentem wspierającym rozwój wsi w latach 2007-2013 jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, który jest realizowany na obszarze całego kraju. Wszystkie działania tego Programu są współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz ze środków krajowych przeznaczonych na ten cel w ustawie budżetowej.

Podstawą realizacji założeń strategicznych Programu są działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich opisane w czterech osiach priorytetowych:

- Oś 1 – Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego.
- Oś 2 – Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich.
- Oś 3 – Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.
- Oś 4 – Leader.

Na szczególną uwagę samorządów lokalnych zasługują dwa działania, zapisane w trzeciej osi priorytetowej Programu:

- Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej.
- Odnowa i rozwój wsi.

Celem działania „Odnowa i rozwój wsi” jest poprawa jakości życia na obszarach wiejskich poprzez zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców wsi oraz promowanie obszarów wiejskich. Działanie umożliwi rozwój tożsamości społeczności wiejskiej, zachowanie dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich oraz wpłynie na wzrost ich atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej. W ramach działania pomocą finansową zostaną objęte projekty dotyczące:

1. Budowy, przebudowy, remontu lub wyposażenia obiektów:
 - a) pełniących funkcje publiczne, społeczno-kulturalne, rekreacyjne i sportowe,
 - b) służących promocji obszarów wiejskich, w tym propagowaniu i zachowaniu dziedzictwa kulturowego, tradycji, sztuki oraz kultury.
2. Kształtowania obszaru przestrzeni publicznej.
3. Budowy, remontu lub przebudowy infrastruktury związanej z rozwojem funkcji turystycznych, sportowych lub społeczno-kulturalnych.
4. Zakupu obiektów charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie, w tym budynków będących zabytkami, z przeznaczeniem na cele publiczne.
5. Odnawiania, eksponowania lub konserwacji budynków będących zabytkami lub miejsc pamięci.
6. Kultywowania tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów.

Warunkiem niezbędnym do aplikowania o środki pomocowe z PROW w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” jest opracowanie i uchwalenie planu odnowy miejscowości dla wsi, w której realizowana będzie inwestycja.

Podstawę do opracowania planu odnowy miejscowości dla wsi Waški stanowił Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Narew na lata 2007-2013, który został zatwierdzony uchwałą Rady Gminy Narew nr XII/77/08 z dnia 17 lutego 2008 roku. Plan odnowy miejscowości dla wsi Waški zawiera krótką charakterystykę miejscowości, inwentaryzację jej zasobów, analizę mocnych i słabych stron wsi oraz planowane działania wraz z szacunkowym ich kosztem oraz harmonogramem działań.

Niniejszy dokument jest planem otwartym stwarzającym możliwość aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być w nim ujmowane nowe zadania, a także to, że można zmienić się kolejność ich realizacji w zależności od uruchomienia i dostępu do funduszy Unii Europejskiej.

2. CHARAKTERYSTYKA MIEJSCOWOŚCI

2.1 Położenie

Miejscowość Waški to niewielka wieś Gminy Narew, położona we wschodniej części gminy w bliskim sąsiedztwie Puszczy Białowieskiej. Gmina Narew znajduje się w południowo – wschodniej części województwa podlaskiego i wchodzi w skład powiatu hajnowskiego. Gmina graniczy od zachodu z gminami Zabłudów oraz Bielsk Podlaski, od północy z gminą Michałowo, od wschodu z gminą Narewka, zaś od południa z gminami Czyże i Hajnówka.

Rys. 1 Położenie Gminy Narew na tle województwa i kraju

Miejscowość Waški położona jest wzdłuż drogi gminnej nr 107153B. Wieś oddalona jest o około 50km od stolicy województwa Białegostoku oraz o około 20km od miasta powiatowego Hajnówka.

Rys. 2 Położenie miejscowości Waški na tle Gminy Narew

2.2. Rys historyczny

Powierzchniowe badania archeologiczne przeprowadzone w pradolinie górnej Narwi, obejmujące grunty wsi Narew, Makówka, Chrabostówka, Waški, Hajdukowszczyzna oraz okolice Góry Kraszewo pozwoliły stwierdzić, iż ten puszczański teren penetrowany był przez wędrujące grupy ludzi już w epoce kamienia i brązu (10 000 – 700 lat przed naszą erą). Świadczą o tym znalezione na wydmach nadnarwiańskich narzędzia i fragmenty naczyń ceramicznych. Świadectwem stanu zaludnienia tego obszaru w X-XV wieku są odkryte ślady osad o powierzchni od 1 ha do 5 ha, leżących na lewym brzegu rzeki Narew, min. w miejscowości Narew, w zachodniej części wsi Makówka i Chrabostówka oraz na zachód i południe od wsi Waški w dolinie rzeczki Krzywczyk.

Między 1469 i 1476 rokiem za czasów panowania Kazimierza Jagiellończyka ogromne połacie leśne ciągnące się od środkowego Bugu w kierunku górnej Narwi po Biebrzę podzielone zostały na części zwane puszciami. Część przylegającą do błot poleskich nad rzeką Leśną do źródeł rzek Narwi i Narewki przydzielono do zamku w Kamieńcu i nazwano Puszcą Kamieniecką, która z czasem przyjęła nazwę Puszczy Białowieskiej. Z kolei puszcę sąsiadującą z nią od zachodu przydzielono do zamku w Bielsku i nazwano Puszcą Bielską. W roku 1559 wytyczono granice resztek Puszczy Bielskiej, co wiązało się z utworzeniem leśnictwa bielskiego z siedzibą w Ladzie, graniczącego z gruntami miasta Narew.

Powstanie miejscowości Waški jako wsi leśnictwa bielskiego datowane jest przed 1611 rokiem. W XVII i XVIII wieku w okolicach miejscowości Waški istniały także takie wsie jak Hajdukowszczyzna, Chrabostówka, Krzywiec, Przybudek, Grodzisko, Cimochoy i Rybaki.

2.3. Zabytki i miejsca pamięci

Zgodnie z ewidencją prowadzoną przez Podlaskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Białymstoku w miejscowości Waški znajduje się wczesnośredniowieczne cmentarzysko kurhanowe składające się z 6 kurhanów.

Obiekt został wpisany do rejestru zabytków województwa podlaskiego decyzją z dnia 10 listopada 1970 roku, nr 670-1/22/70 i 670-1/23/70 (nr rejestru C-1).

Miejscowość Waški jest kojarzona również z tragicznym wydarzeniem jakie miało miejsce podczas II Wojny Światowej. 31 lipca 1941 roku w lesie za Waškami rozstrzelano wielu mieszkańców Gminy Narew. W tym miejscu znajduje się obecnie pomnik upamiętniający to wydarzenie i ludzi, którzy tam wtedy zginęli. O pomnik dbają obecnie harcerze z Gminy Narew oraz mieszkańcy okolicznych wsi.

2.4. Demografia

Zgodnie z ewidencją ludności Urzędu Gminy Narew na dzień 08.12.2010 w miejscowości Waški zameldowanych na pobyt stały było **74 mieszkańców**, w tym 37 kobiet oraz 37 mężczyzn. Mieszkańcy wsi stanowią około 2% wszystkich mieszkańców Gminy Narew. Zgodnie z ewidencją lokali w miejscowości Waški znajduje się **31 gospodarstw domowych**. Liczbę mieszkańców wsi Waški w latach 2005-2010 przedstawia tabela 1.

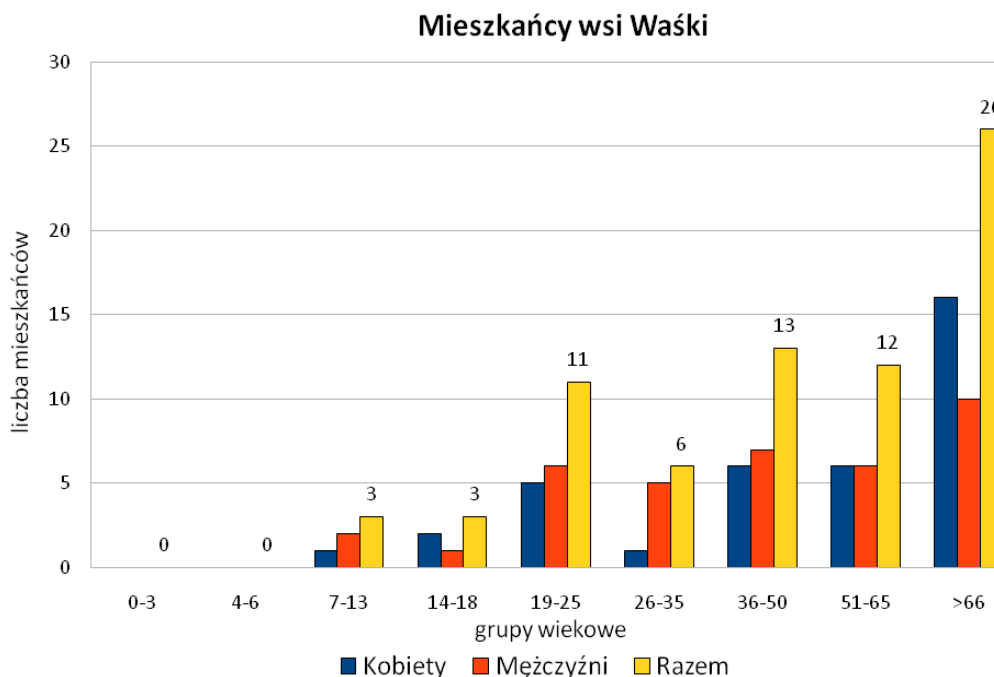
Tab. 1 Liczba mieszkańców zameldowanych we wsi Waški w latach 2005-2010

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Liczba mieszkańców	86	80	78	75	75	74

Źródło: Ewidencja ludności Urzędu Gminy Narew

Na przestrzeni ostatnich sześciu lat widoczny jest spadek liczby mieszkańców wsi o 12 osób (tj. o około 14% w stosunku do roku 2005).

Strukturę demograficzną mieszkańców wsi Waški w podziale na poszczególne grupy wiekowe oraz płeć na dzień 08.12.2010 r. przedstawiono na rysunku 3. Wykres pokazuje, iż zdecydowaną większość mieszkańców stanowią ludzie starsi w wieku powyżej 50 roku życia – w sumie stanowią oni około 51% mieszkańców wsi. Natomiast dzieci w wieku szkolnym do 18 roku życia stanowią około 8% mieszkańców wsi. Zgodnie z ewidencją ludności Urzędu Gminy Narew w Waškach nie ma zameldowanych małych dzieci w wieku do 6 lat.

Rys. 3 Struktura demograficzna mieszkańców zameldowanych we wsi Waśki.
Źródło: Ewidencja ludności Urzędu Gminy Narew

Struktura demograficzna miejscowości Waśki wykazuje znaczącą przewagę w społeczeństwie ludzi starszych. Tendencja taka utrzymuje się na terenie całej Gminy Narew (za wyjątkiem samej miejscowości Narew).

2.5. Podmioty gospodarcze

Zgodnie z ewidencją podmiotów gospodarczych Urzędu Gminy Narew z dnia 08.12.2010 we wsi Waśki zarejestrowane są dwa podmioty gospodarcze. Charakterystykę podmiotów gospodarczych w przedstawia tabela 2:

Tab. 2 Podmioty gospodarcze działające we wsi Waśki.

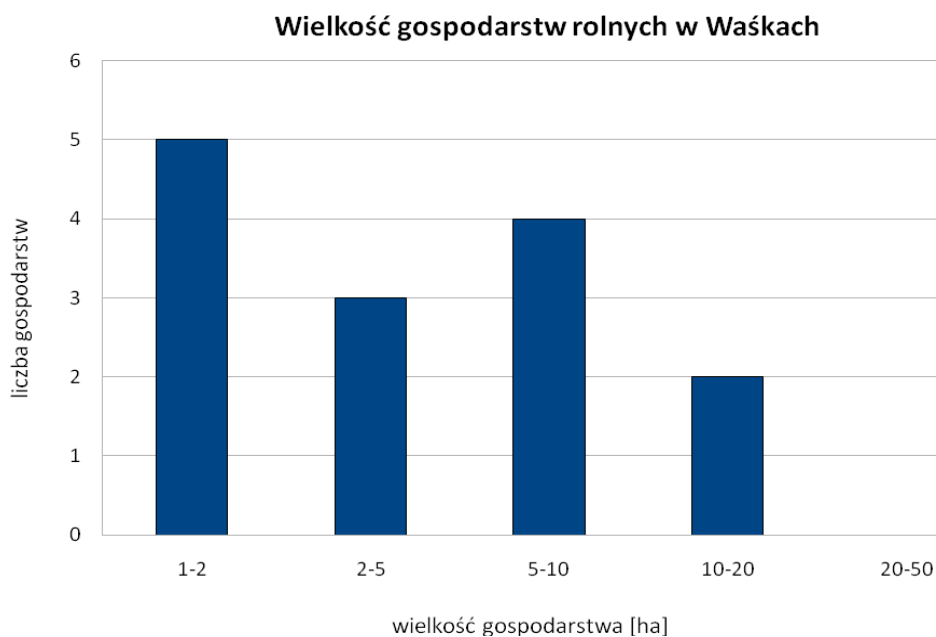
Lp.	Nazwa podmiotu	Profil działalności
1.	Selewoniuk Adam A.S. „BRUK”	Usługi ogólnobudowlane
2.	Pawłowski Marian Przedsiębiorstwo Usług Gastronomiczno – Hotelowych „JANMAR”	Usługi noclegowe i gastronomiczne

Źródło: Ewidencja działalności gospodarczej Urzędu Gminy Narew

2.6. Rolnictwo

Zgodnie z ewidencją podatkową Urzędu Gminy Narew w miejscowości Waški znajduje się 14 gospodarstw posiadających użytki rolne o łącznej powierzchni 65,8195 ha. Użytki rolne w obrębie geodezyjnym Waški posiadają również osoby zamieszkałe w innych miejscowościach i miastach, min. Narew, Hajnówka, Bielsk Podlaski, Białystok, Warszawa. Łączna powierzchnia gruntów w obrębie geodezyjnym Waški wynosi **495,0889 ha**.

Charakterystykę gospodarstw rolnych pod względem wielkości gospodarstwa, zlokalizowanych w Waškach, których właścicielami są mieszkańcy wsi, prezentuje rysunek 4.

Rys. 4 Charakterystyka gospodarstw rolnych pod względem wielkości gospodarstwa
Źródło: Ewidencja podatkowa Urzędu Gminy Narew

W przedstawionej strukturze gospodarstw rolnych przeważają gospodarstwa małe o powierzchni do 10 ha – w sumie 12 gospodarstw (85%). Na terenie miejscowości zlokalizowane są jedynie dwa gospodarstwa średnie (10 – 20 ha) oraz brak jest gospodarstw dużych powyżej 20 ha.

Charakterystyka wszystkich gruntów w obrębie geodezyjnym nr 40 (Waški) została przedstawiona jest w tabeli 3.

Tab. 3 Charakterystyka gruntów w obrębie geodezyjnym nr 40 (Waški).

Lp.	Wyszczególnienie	Klasy	Powierzchnia
<i>Grunty rolne i lasy</i>			456,5608
1.	Użytki rolne	IVa, IVb, V, VI	289,3100
2.	Łąki	IV, V, VI	80,1559
3.	Pastwiska	IV, V, VI	10,9237
4.	Lasy i zakrzaczenia	IV, V, VI	76,1712
<i>Pozostałe grunty</i>			38,5281
5.	Tereny budowlane, w tym grunty rolne pod zabudowaniami	-	20,7342
6.	Drogi	-	12,6700
7.	Kopalnie	-	1,4600
10.	Nieużytki	-	3,6639
RAZEM			495,0889

Źródło: Ewidencja gruntów Starostwa Powiatowego w Hajnówce

Jako główne rodzaje zasiewów i ziemiołódów uprawianych na tym terenie wymienić można zboża (łącznie z kukurydzą), ziemniaki, rośliny przemysłowe (buraki cukrowe, rzepak), rośliny pastewne oraz warzywa. Rolnicy na terenie wsi posiadają również bydło mleczne oraz trzodę chlewną.

2.7. Rynek pracy i bezrobocie

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce z października 2010 roku stopa bezrobocia w powiecie hajnowskim wynosiła w tym okresie **9,1%** i była niższa od stopy bezrobocia w województwie podlaskim (12,3%) oraz od stopy bezrobocia kraju (11,5%). W latach 2006 – 2008 stopa bezrobocia w powiecie hajnowskim spadła do 6,5% w miesiącu wrześniu 2008 roku, by w końcu roku 2009 wzrosnąć ponownie do poziomu 11,1%. Zmiany stopy bezrobocia w powiecie hajnowskim w latach 2006 – 2010 przedstawia tabela 4.

Tab. 4 Stopa bezrobocia w powiecie hajnowskim w latach 2006-2010

Lata	2006	2007	2008	2009	2010*
Stopa bezrobocia	10,1	7,4	8,2	11,1	9,1

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce

*) Dane z października 2010 r. W pozostałych latach dane z grudnia.

Na koniec października 2010 roku w Gminie Narew odnotowano **165 bezrobotnych**, w tym 70 kobiet (dane Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce). 19 osób bezrobotnych to ludzie młodzi do 25 roku życia, zaś 95 osób to ludzie długotrwale bezrobotni. Dane te nie uwzględniają osób bezrobotnych biernych zawodowo i nie zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy – bezrobocie ukryte. Istnieje ono we wszystkich miejscowościach gminy.

Dzięki funkcjonującym na terenie Gminy Narew zakładom pracy (szczególnie dzięki zakładom firmy Pronar Spółka z o.o.), mieszkańcy gminy nie mieli w latach ubiegłych zbyt dużych problemów ze znalezieniem pracy. W roku 2009 z uwagi na ogólnoświatowy kryzys zakłady pracy dokonywały pewnej redukcji zatrudnienia, co przyczyniło się do wzrostu bezrobocia.

Część mieszkańców wsi Waški utrzymuje się z pracy w rolnictwie w swoich gospodarstwach lub pracuje w lokalnych zakładach pracy. Osoby starsze, stanowiące jednak spory odsetek mieszkańców wsi, jako główne źródło utrzymania posiada emeryturę lub rentę.

2.8. Środowisko naturalne

Miejscowość Waški znajduje się w południowo – wschodniej części województwa podlaskiego, w powiecie hajnowskim. Cały powiat hajnowski znajduje się w niezwykle malowniczej części województwa podlaskiego, na terenie najzdrowszego ekologicznie obszaru określanego jako „**Zielone Płuca Polski**”. Wokół miejscowości Waški rozpościerają się zarówno tereny łąk i pól uprawnych, jak też krajobrazy leśne.

W bliskim sąsiedztwie wsi Waški biorą swój początek lasy **Puszczy Białowieskiej**, które na terenie gminy Narew zajmują 2963 ha. Puszcza Białowieska jest obiektem przyrodniczym o wyjątkowych i niepowtarzalnych walorach fauny, wpisanym na listę Dziedzictwa Światowego UNESCO. W Puszczy stwierdzono występowanie blisko 400 gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową. Z chronionych ssaków można tu spotkać: kreta, zającą bielaka, wiewiórkę, bobra, wilka, rysia, wydrę, gronostaja, łasicę oraz oczywiście króla Puszy – żubra. *Teren leśny*

położony w pobliżu wsi Waški wchodzi w skład obszaru specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 – obszar specjalnej ochrony Puszcza Białowieska (PLC200004).

Ważnym obiektem środowiska naturalnego gminy Narew jest **Dolina Górnej Narwi** oraz sama rzeka Narew. Jej ponad trzydziestokilometrowy odcinek przebiega praktycznie przez środek granic administracyjnych gminy. Dolina Górnej Narwi jest jedną z najlepiej zachowanych dolin rzecznych w Polsce i stanowi obok Bagien Biebrzańskich jeden z największych obszarów mokradeł środkowoeuropejskich. Ze względu na swoje wyjątkowe walory przyrodnicze dolina rzeki Narew (nazywana Polską Amazonią) została zaliczona również do obszarów chronionych Unii Europejskiej Natura 2000. Przez miejscowość Waški przepływa mała rzeczka Krzywczanka (wcześniej Krzywczyk), która stanowi lewy dopływ rzeki Narew.

2.9. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura drogowa

Główną drogą prowadzącą do miejscowości Waški jest droga powiatowa nr 03673, która prowadzi od wsi Łosinka, przez Chrabostówkę i przecina drogę wojewódzką nr 685 (Białystok – Hajnówka). Dalej droga ta prowadzi do wsi Waški, a dalej w kierunku wsi Hajdukowszczyzna. Droga posiada łączną długość około 7 km i prawie na całym odcinku nawierzchnię bitumiczną (jedynie odcinek za wsią Waški w kierunku Hajdukowszczyzny posiada nawierzchnię żwirową).

Sama miejscowość Waški położona jest wzdłuż drogi gminnej nr 107155B o łącznej długości 2040 mb, która w granicach wsi posiada nawierzchnię bitumiczną, zaś na pozostałym odcinku nawierzchnię żwirową. Droga ta prowadzi w kierunku sąsiedniej wsi Podwaški oraz Puszczy Białowieskiej. Od miejscowości Waški odchodzą również dwie inne drogi gminne, które prowadzą do wsi Krzywiec (droga nr 107154B o nawierzchni żwirowej długości 2310 mb) oraz w kierunku wsi Podborowisko (droga nr 107164B o nawierzchni żwirowej długości 2240 mb).

Rys. 5 Sieć drogowa w obrębie wsi Waški

Stan techniczny dróg w okolicach miejscowości Waški można określić jako zadowalający. Najgorszy stan techniczny, szczególnie w okresach jesienno-wiosennych, posiadają żwirowe drogi gminne, a także bitumiczny odcinek drogi gminnej prowadzący przez miejscowość Waški. Zarządcą i administratorem dróg powiatowych jest Powiatowy Zarząd Dróg z siedzibą w Hajnówce, natomiast zarządcą dróg gminnych jest referat gospodarki komunalnej i rolnictwa Urzędu Gminy Narew.

Infrastruktura zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków

Miejscowość Waški posiada sieć wodociągową, do której przyłączonych jest 38 punktów odbioru wody (dane Wojewódzkiego Zakładu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku). Miejscowość przyłączona jest do nowoczesnej stacji uzdatniania wody w Narwi, która została oddana do użytku w roku 2006. Maksymalna wydajność tej stacji wynosi 74 m³/h, a cały proces technologiczny uzdatniania wody jest w pełni zautomatyzowany poprzez energooszczędne układy sterowania.

Wieś nie posiada własnej oczyszczalni ścieków oraz systemu sieci kanalizacji sanitarnej. Gospodarstwa domowe posiadają bezodpływowe zbiorniki na ścieki, które oczyszczane są wozem asenizacyjnym przez pracowników gospodarki komunalnej Urzędu Gminy Narew. Odebrane ścieki dowożone są do oczyszczalni ścieków w

Narwi. Zgodnie z ewidencją urzędu na terenie miejscowości zarejestrowanych jest 16 zbiorników bezodpływowych.

Infrastruktura odprowadzania i oczyszczania ścieków w miejscowości Waški jest niewystarczająca, wymaga ona przebudowy i modernizacji. Budowa we wsi zbiorczej oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnej może być rozwiązaniem nieekonomicznym. ***Należy natomiast rozważyć możliwość budowy małych, przydomowych oczyszczalni ścieków.*** Koszt jednej takiej oczyszczalni przydomowej waha się to około 8-15 tys. zł w zależności od wielkości wkładu własnej pracy i rodzaju oczyszczalni. ***Dofinansowanie na budowę takich oczyszczalni można uzyskać w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej, w tym w szczególności z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”.***

Odprowadzanie odpadów stałych

W gminie Narew odpady stałe składowane są na wysypisku komunalnym o powierzchni 2,76 ha położonym niedaleko miejscowości Narew. Wysypisko wypełnione jest w około 17% i mogą z niego korzystać wszyscy mieszkańcy gminy. Wyposażone jest ono w niezbędne urządzenia takie jak waga, brodzik, piezometr oraz ładowarko-ugniatarka.

Dodatkowo gospodarstwa w gminie Narew posiadają podpisane umowy z firmami świadczącymi usługi odbioru odpadów stałych. Zgodnie z ewidencją umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, w miejscowości Waški 11 gospodarstw domowych podpisało takie umowy z firmą MPO Białystok, zaś 9 gospodarstw z firmą PUK Hajnówka. ***Problem nadal stanowią dzikie wysypiska odpadów, zajmujące przeważnie wyrobiska poeksploatacyjne lub znajdujące się w lesie.***

Infrastruktura energetyczna i telekomunikacyjna

Miejscowość Waški jest całkowicie zelektryfikowana – wszystkie gospodarstwa domowe posiadają przyłącza elektroenergetyczne. Zarządcą infrastruktury elektroenergetycznej jest Zakład Energetyczny w Białymstoku. We wsi

przebiega linia telekomunikacyjna, której właścicielem jest Telekomunikacja Polska S.A. Z usług telefonicznych tego operatora korzysta w Waškach 27 abonentów telefonii stacjonarnej (dane TP SA z 2008 r.). Abonenci mają możliwość korzystania z usługi szerokopasmowego dostępu do Internetu (Neostrada TP). Miejscowość pokryta jest również zasięgiem telefonii komórkowej GSM operatorów krajowych.

We wsi Waški wzdłuż głównej drogi rozmieszczone są słupy oświetleniowe. W 2010 roku infrastruktura oświetleniowa w całej Gminie Narew została przebudowana i obecnie wszystkie miejscowości posiadają energooszczędne oświetlenia uliczne.

2.10. Infrastruktura społeczna

W miejscowości Waški nie są zarejestrowane żadne organizacje społeczne (stowarzyszenia) oraz nie działają organizacje nieformalne. Przyczyną tego może być na pewno brak świetlicy wiejskiej we wsi, gdzie mieszkańcy mogliby się ze sobą spotykać, poruszać nurtujące ich problemy oraz tworzyć nowe inicjatywy.

W celu utworzenia świetlicy wiejskiej w Waškach Gmina Narew zakupiła budynek po starym sklepie (rys. 6) z przeznaczeniem na świetlicę. Budynek ten gmina zamierza wyremontować i oddać do użytku mieszkańcom wsi. Zadanie to gmina planuje zrealizować przy wsparciu finansowym w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.

Rys. 6 Stary budynek przeznaczony na świetlicę wiejską

Mieszkańcy wsi Waški mogą korzystać z pomocy społecznej w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Narwi, który pracuje od poniedziałku do piątku. Z pomocy lekarza mieszkańcy wsi mogą korzystać w gminnym ośrodku zdrowia w Narwi (od poniedziałku do piątku), gdyż w samej miejscowości Waški nie ma przychodni lekarskiej.

2.11. Atrakcje turystyczne

Największym walorem turystycznym miejscowości Waški jest niewątpliwie jej bardzo atrakcyjne położenie na skraju Puszczy Białowieskiej. Jest to doskonałe miejsce dla amatorów grzybobrania, myśliwych oraz osób lubiących wycieczki po lesie w ciszy i spokoju. Do innych atrakcji położonych w pobliżu wsi zaliczyć należy malowniczą Dolinę Rzeki Narew, zabytkowe obiekty architektury sakralnej w Narwi czy Łosince, stary cmentarz żydowski oraz prywatne Muzeum Wsi w Narwi. Ponadto w bliskim sąsiedztwie miejscowości przebiegają trzy szlaki turystyczne promujące walory przyrodnicze i kulturowe tego regionu:

- Szlak Świątyni Prawosławnych promujący kulturę prawosławia.
- Podlaski Szlak Kulturowy "Drzewo i Sacrum".
- Szlak „Do Puszczy Ładzkiej”.

W miejscowości Waški nie ma obecnie żadnej bazy noclegowej, czy też gastronomicznej, chociaż prywatny inwestor poczynił kroki, aby taki obiekt powstał (budynek nowego pensjonatu w Waškach znajduje się obecnie w stanie surowym). Najbliżej położone obiekty tego typu znajdują się w Narwi i są to Zajazd „Pod Akacją” oraz Restauracja „Piekielna Kuchnia”. W Waškach nie ma też obecnie żadnych kwatery agroturystycznych – najbliższe kwatery zlokalizowane są we wsiach Hajdukowszczyzna oraz Gramotne.

Zadaniem do realizacji na najbliższe lata może być ***budowa małej infrastruktury turystycznej***, która będzie wspierać lokalne inicjatywy w branży turystycznej oraz ułatwi poruszanie się turystom chcącym odwiedzić miejscowość Waški i lasy Puszczy Białowieskiej.

2.12. Obszar o szczególnym znaczeniu

Biorąc pod uwagę przedstawioną charakterystykę należy stwierdzić, iż w samej miejscowości Waški trudno jest teraz wskazać obszar o szczególnym znaczeniu dla mieszkańców wsi. Z pewnością po utworzeniu we wsi świetlicy wiejskiej w Waškach obszarem o szczególnym znaczeniu będzie teren wokół budynku świetlicy.

Wychodząc nieco poza miejscowość obszarem o szczególnym znaczeniu jest miejsce pamięci w lesie za Waškami, gdzie znajduje się pomnik upamiętniający rozstrzelanych mieszkańców Gminy Narew podczas II Wojny Światowej.

3. ANALIZA ZASOBÓW MIEJSCOWOŚCI

Zasoby to wszelkie elementy materialne i niematerialne wsi i otaczającego ją obszaru, które mogą być wykorzystane obecnie lub w przyszłości w budowaniu oraz realizacji publicznych bądź prywatnych przedsięwzięć odnowy wsi. W analizie zasobów miejscowości Waški uwzględniono następujące kategorie:

- Środowisko przyrodnicze i kulturowe.
- Dziedzictwo religijne i historyczne.
- Obiekty i tereny.
- Gospodarka i rolnictwo.
- Położenie geograficzne.
- Instytucje, ludzie, organizacje społeczne.

Tab. 5 Charakterystyka zasobów wsi Waški

Rodzaj zasobu	Znaczenie zasobu dla wsi			
	Brak *	Małe	Średnie	Duże
Środowisko przyrodnicze				
Walory krajobrazu				X
Cenne przyrodniczo obszary lub obiekty				X
Świat zwierzęcy (ostoje, siedliska)			X	
Wody powierzchniowe (cieki, rzeki, stawy)		X		
Środowisko kulturowe				
Walory architektury wiejskiej		X		
Osobliwości kulturowe (np. gwara)		X		
Zabytki			X	
Zespoły artystyczne	X			
Dziedzictwo religijne i historyczne				
Miejsca i przedmioty kultu religijnego				X
Tradycje, obrzędy			X	
Legendy, podania, fakty historyczne			X	
Ważne postacie historyczne	X			
Obiekty i tereny				
Pustostany mieszkaniowe, magazynowe				X
Tradycyjne obiekty wiejskie (kuźnie, młyny)	X			
Miejsca spotkań publicznych (świetlice)	X			
Miejsca sportu i rekreacji	X			
Atrakcje turystyczne				X

Rodzaj zasobu	Znaczenie zasobu dla wsi			
	Brak *	Małe	Średnie	Duże
Gospodarka i rolnictwo				
Specyficzne produkty (hodowle, uprawy)		X		
Kwatery agroturystyczne we wsi	X			
Firmy produkcyjne i zakłady usługowe			X	
Położenie geograficzne				
Sąsiedztwo dużego miasta			X	
Atrakcje turystyczne w okolicy wsi				X
Atrakcje kulturowe w okolicy wsi			X	
Ludzie, instytucje, organizacje społeczne				
Szkoła, dom kultury, biblioteka we wsi	X			
Placówki opieki społecznej i ośrodki zdrowia		X		
Ochotnicza Straż Pożarna	X			
Stowarzyszenia	X			

*) **Brak** – mówi, iż dany element nie występuje na danym terenie, co nie oznacza, że w przyszłości nie może stanowić on ważnego zasobu wsi (np. świetlica wiejska).

Charakterystyka zasobów miejscowości pozwala na określenie mocnych i słabych stron wsi Wałki, w kontekście potencjalnych, przyszłych inwestycji.

4. ANALIZA MOCNYCH I SŁABYCH STRON

W celu określenia mocnych i słabych stron wsi Waški wykorzystano bardzo wygodne narzędzie planistyczne, jakim jest analiza SWOT – analiza mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń (czynniki zewnętrzne). Analiza SWOT wsi Waški ma na celu przeprowadzenie inwentaryzacji zasobów oraz ustalenie słabych i mocnych stron miejscowości oraz najbliższego otoczenia społeczno-gospodarczego, infrastrukturalnego, przyrodniczego i kulturalnego, a także analizę szans oraz zagrożeń dla wsi w okresie kilku najbliższych lat.

Mocne strony miejscowości Waški:

1. Atrakcyjne położenie miejscowości w bezpośrednim otoczeniu Puszczy Białowieskiej, bliskość stolicy województwa i siedziby powiatu.
2. Walory krajobrazowe wokół wsi, cenne przyrodniczo obszary Natura 2000.
3. Budujący się pensjonat w Waškach (baza noclegowo – gastronomiczna).
4. Miejsca historyczne: wczesnośredniowieczne cmentarzysko kurhanowe oraz miejsce pamięci rozstrzelanych w czasie wojny mieszkańców Gminy Narew.
5. Bliskość doliny rzeki Narew i innych atrakcji przyrodniczych i kulturowych gminy Narew – dobre miejsce do wypoczynku i rekreacji.
6. Istniejące miejsce do utworzenia świetlicy wiejskiej.

Słabe strony miejscowości Waški to:

1. Starzejące się społeczeństwo wsi oraz zmniejszająca się liczba mieszkańców.
2. Mała liczba prywatnych przedsiębiorców.
3. Wymagające przebudowy drogi powiatowe i gminne.
4. nierozwiązany problem odprowadzania i oczyszczania ścieków (brak systemu kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków).
5. Brak miejsca gdzie mogliby spotykać się mieszkańcy wsi (świetlica wiejska).
6. Brak funkcjonujących organizacji społecznych lub grup nieformalnych.
7. Brak w miejscowości kwater agroturystycznych.
8. Uboga mała infrastruktura turystyczna.

Szanse miejscowości Waški:

1. Wykorzystanie walorów przyrodniczo – kulturowych do rozwoju turystyki.
2. Inicjatywa gminy w zakresie remontu budynku świetlicy wiejskiej.
3. Zakończenie budowy i oddanie do użytku pensjonatu w Waškach (baza noclegowo – gastronomiczna).
4. Możliwość wykorzystania środków Unii Europejskiej na rozwój miejscowości.
5. Współpraca z innymi miejscowościami.
6. Rozwój gospodarstw agroturystycznych.

Zagrożenia:

1. Starzenie się oraz zmniejszanie się liczby mieszkańców miejscowości.
2. Niestabilny system prawny w Polsce utrudniający prowadzenie inwestycji.
3. Zmiany granic obszarów Natura 2000, które mogą opóźnić lub zablokować niektóre inwestycje infrastrukturalne.
4. Opóźnienia we wdrażaniu funduszy Unii Europejskiej na rozwój wsi.

5. PRIORYTETY ROZWOJU MIEJSCOWOŚCI

Aby określić zadania inwestycyjne i harmonogram ich realizacji określone zostały priorytety rozwoju miejscowości Waški, do których zaliczono:

1. Poprawa stanu nawierzchni dróg gminnych i powiatowych.
2. Rozwiązanie problemu odprowadzania i oczyszczania ścieków.
3. Remont budynku świetlicy wiejskiej.
4. Ułatwienie przedsiębiorcom prowadzenia inwestycji na terenie miejscowości.
5. Rozbudowa infrastruktury turystycznej oraz nowych produktów turystycznych.

Kolejność realizacji poszczególnych zadań jest uzależniona od posiadania odpowiednich dokumentacji i uzgodnień prawnych (w tym dokumentacji technicznych, kosztorysów, pozwoleń na realizację inwestycji) oraz od posiadania odpowiednich środków finansowych na realizację zadań.

Priorytetem dla gminy jest oczywiście przebudowa i remont dróg, jednak jest to w dużej mierze uzależnione od posiadanych środków finansowych, a także od współpracy z Zarządem Dróg Powiatowych.

Gmina Narew posiada obecnie opis techniczny i kosztorys na utworzenie świetlicy wiejskiej w Waškach w zakupionym przez gminę starym budynku sklepu. W planach jest również złożenie wniosku o dofinansowanie na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków w całej gminie Narew.

W trakcie realizacji jest inwestycja prowadzona przez prywatnego przedsiębiorcę, polegająca na utworzeniu w Waškach pensjonatu, tj. bazy noclegowo-gastronomicznej na obrzeżach Puszczy Białowieskiej.

6. ZADANIA PLANOWANE DO REALIZACJI NA LATA 2010 – 2020.

6.1. Charakterystyka planowanych inwestycji

W latach 2010 – 2020 w miejscowości Waški planowany jest do zrealizowania szereg inwestycji, przyczyniających się do rozwoju i odnowy wsi, a także poprawiających warunki życia mieszkańców.

1. Przebudowa drogi gminnej nr 107155B w Waškach

Inwestor: Gmina Narew

Cel: Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez modernizację podstawowej infrastruktury technicznej.

Zakres prac: Poprawa stanu nawierzchni bitumicznej drogi gminnej we wsi Waški o długości około 1400 mb.

Stan realizacji: Zamierzenie inwestycyjne.

2. Remont świetlicy wiejskiej w Waškach

Inwestor: Gmina Narew

Cel: Podniesienie standardu usług społecznych i kulturalnych oraz wzmocnienie aktywności mieszkańców wsi Waški poprzez remont budynku świetlicy wiejskiej.

Zakres prac: Remont starego budynku przeznaczonego na świetlicę wiejską w Waškach. Zakres rzeczowy obejmuje: Roboty demontażowe i rozbiórkowe oraz roboty remontowe (remont elewacji i dachu, montaż rynien i rur spustowych, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, remont ścian wewnętrznych oraz podłogi, parapety zewnętrzne, podest i pochylnia wejściowa dla niepełnosprawnych).

Stan realizacji: Opracowany opis techniczny inwestycji oraz kosztorys inwestorski.

3. Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Waškach

Inwestor: Właściciele poszczególnych posesji przy wsparciu Gminy Narew

Cel: Poprawa warunków życia mieszkańców oraz ochrona środowiska przed zanieczyszczeniami poprzez budowę podstawowej infrastruktury technicznej.

Zakres prac: Budowa w Waškach ekologicznych, przydomowych oczyszczalni ścieków – około 20 szt.

Stan realizacji: Zamierzenie inwestycyjne

4. Przebudowa żwirowych dróg gminnych nr 107154B i 107164B

Inwestor: Gmina Narew

Cel: Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez modernizację podstawowej infrastruktury technicznej.

Zakres prac: Zmiana nawierzchni ze żwirowej na bitumiczną na drogach gminnych prowadzących ze wsi Waški do wsi Krzywiec i Podborowisko o łącznej długości około 4450 mb.

Stan realizacji: Zamierzenie inwestycyjne.

5. Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 03673

Inwestor: Gmina Narew

Cel: Poprawa warunków życia mieszkańców poprzez modernizację podstawowej infrastruktury technicznej.

Zakres prac: Zmiana nawierzchni ze żwirowej na bitumiczną na odcinku drogi powiatowej nr 03673 prowadzącej ze wsi Waški w kierunku Hajdukowszczyzny o długości około 1600 mb.

Stan realizacji: Zamierzenie inwestycyjne.

6. Budowa małej infrastruktury turystycznej w Waškach

Inwestor: Gmina Narew

Cel: Podniesienie walorów turystycznych wsi Waški oraz przyciągnięcie do miejscowości większej liczby turystów.

Zakres prac: Budowa małej infrastruktury turystycznej, ze szczególnym uwzględnieniem infrastruktury na obrzeżach Puszczy Białowieskiej.

Stan realizacji: Zamierzenie inwestycyjne

6.2. Źródła finansowania inwestycji

Tab. 6 Plan finansowania inwestycji we wsi Waśki na lata 2010-2020

Lp.	Nazwa zadania	Planowany koszt ogólny	Źródła finansowania		
			UE	Gmina	Inne
1.	Przebudowa drogi gminnej nr 107155B w Waśkach	185 000	0	185 000	0
			0%	100%	0%
2.	Remont świetlicy wiejskiej w Waśkach (Dofinansowanie w ramach działania Odnowa i rozwój wsi PROW 2007-2013 50% kosztów kwalifikowanych*)	61 500	25 000	36 500	0
			40%	60%	0%
3.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Waśkach (Dofinansowanie w ramach działania Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej PROW 2007-2013 75% kosztów kwalifikowanych*)	296 000	180 000	116 000	0
			60%	40%	0%
4.	Przebudowa żwirowych dróg gminnych nr 107154B i 107164B	588 000	0	588 000	0
			0%	100%	0%
5.	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 03673 (W porozumieniu z Powiatem Hajnowskim, podział kosztów po 50%)	212 000	0	106 000	106 000
			0%	50%	50%
6.	Budowa małej infrastruktury turystycznej w Waśkach (Dofinansowanie w ramach Osi IV Leader PROW 2007-2013 z działania małe projekty 70% kosztów kwalifikowanych*)	50 000	28 000	22 000	0
			56%	44%	0%
RAZEM		1 392 500	233 000	1 053 500	106 000
			17%	75%	8%

*) W ramach projektów planowanych do realizacji w ramach PROW 2007-2013 podatek VAT stanowi koszt niekwalifikowalny dla jednostek samorządu terytorialnego, dlatego też efektywne dofinansowanie określone w źródłach finansowania jest niższe od podanego przy nazwach zadań.

6.3. Harmonogram realizacji inwestycji

Tab. 7 Harmonogram realizacji inwestycji we wsi Waśki na lata 2010-2020

Lp	Nazwa zadania	Okres realizacji										
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.	Przebudowa drogi gminnej nr 107155B w Waśkach					X	X					
2.	Remont świetlicy wiejskiej w Waśkach		X									
3.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Waśkach			X	X							
4.	Przebudowa żwirowych dróg gminnych nr 107154B i 107164B								X	X	X	X
5.	Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 03673							X				
6.	Budowa małej infrastruktury turystycznej w Waśkach				X							

7. ZAKOŃCZENIE

Niniejszy Plan Odnowy Miejscowości został opracowany przy udziale mieszkańców wsi Waški i stanowi on główny dokument planistyczny rozwoju tej miejscowości. Zadania ujęte w planie wynikają z analizy zasobów, mocnych i słabych stron wsi oraz priorytetów rozwoju miejscowości Waški. Określone zadania są spójne z Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Narew na lata 2007-2013, który został zatwierdzony uchwałą Rady Gminy Narew nr XII/77/08 z dnia 17 lutego 2008 roku.

Plan Odnowy Miejscowości dla wsi Waški jest dokumentem otwartym stwarzającym możliwość aktualizacji w zależności od potrzeb społecznych i uwarunkowań finansowych. Oznacza to, że mogą być w nim ujmowane nowe zadania, a także to, że może zmienić się kolejność ich realizacji w zależności od uruchomienia i dostępu do funduszy Unii Europejskiej.

8. BIBLIOGRAFIA:

1. Gmina Narew – mapa turystyczna.
2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Narew – 1999 rok.
3. Ewidencja ludności Urzędu Gminy Narew.
4. Ewidencja działalności gospodarczej Urzędu Gminy Narew.
5. Ewidencja podatkowa Urzędu Gminy Narew.
6. Dane z Referatu Gospodarki Komunalnej i Rolnictwa Urzędu Gminy Narew.
7. Ewidencja gruntów Starostwa Powiatowego w Hajnówce.
8. Dane Wojewódzkiego Zakładu Melioracji i Urządzeń Wodnych w Białymstoku.
9. Dane statystyczne Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce.
10. Książka Doroty Michaluk pt. „Z dziejów Narwi i okolic – w 480 rocznicę nadania prawa chełmińskiego 1514-1994”.
11. Strona internetowa Gminy Narew: www.narew.gmina.pl.